O lectură comparativă a discursurilor didactice (I)

Dr. Silvia-Adriana Tomescu
Biblioteca Centrală Universitară "Carol I" Bucureşti
E-mail: silviatomescu@yahoo.co.uk

Dr. Silvia-Adriana Tomescu este bibliotecar în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare din Bucureşti, Biblioteca de Ştiinţe Politice. A obţinut un doctorat în Ştiinţa Informării cu o teză despre învăţământul superior la distanţă : „Utilizarea mijloacelor moderne de comunicare ca mijloc de predare, învăţare şi perfecţionare în învăţământul superior la distanţă. Studiu de caz: perfecţionarea bibliotecarilor." Principalele domenii de interes sunt: elearning, biblioteconomie, învăţământ superior, redactare academică şi, în relaţie pozitia actuală, diplomaţie culturală, şi exil românesc. A publicat traduceri şi studii în comunicare şi biblioteconomie.

Rezumat

Discursul academic ca limbaj specializat are loc în spaţii formale, convenţionale. În acest sens, dorim să ilustrăm faptul că, discursul academic se distinge nu numai printr-o sintaxă specifică ci şi printr-o semantică aparte ce impune norme de sens menite să legitimeze un anumit tip de cunoaştere. Caracteristica sa principală este utilizarea conceptelor de o anumită generalitate, ca sinteză şi integritate a expresiei. O altă trăsătură pe care ne propunem să o subliniem prin lectură comparativă este dimensiunea inter şi trans disciplinară ce legitimează un discurs academic. În acest sens, se ridică noi întrebări legate de înţelegerea şi distribuirea coerentă a discursului academic. Aşa cum rezultă în etimologia sa, academia este locul în care se întâlnesc şi cercetează diferite comunităţi ştiinţifice, un spaţiu convenţional, dominat de stil, ierarhii şi limbaj şi, tocmai din această perspectivă decurge analiza lecturii noastre comparative.

***Keywords**: lectură comparativă, discurs academic, context academic*

Discursul academic are un scop special: a convinge; el operează prin intermediul conceptelor specific, urmăreşte înţelegerea şi adaptarea la viaţa socială. Ne propunem să analizăm discursul academic din perspectiva: (a) Discursului didactic, al transmiterii cunoaşterii; (b) Discursul inaugural; (c) Discursul de recepţie.

BDD-A27051 © 2014 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:17 UTC)

I. Discursul didactic

Discursul didactic, privit ca discurs academic, este dominat de explicație şi mai mult decât atât, de socializare. Predarea ştiinţelor umniste implică o formă specială de socializare: profesor - elev. Este un tip de influență reciprocă care implică evoluția. Ea are valori specifice pentru fiecare sferă de acțiune. Este o formă de culturalizare. Publicul este format de elevi, profesori, academicieni, cercetări şi influențează structura narațiunii, a explicației. În predarea ştiinţelor, elevii urmăresc diferite scopuri spre deosebire de cadrele didactice. În timp ce elevii au scop ca principal *a obține cele mai bune rezultate*, profesorii încearcă să arate *calea, metoda* care trebuie urmată pentru a obține cele mai bune rezultate.

Metoda rezolvării de problem pretinde unui student/elev să explice metoda, să probeze, cu anumite codificări, alegerea operației logice. Explicând, studentul dezambiguizează, pentru a crea legături între valori, norme, cantități. *"Înmulțiți prima ecuație cu "a", a doua cu "b" şi apoi scădeți-le pe rând. Veți obține…"* Putem observa că fiecare afirmație are o consecință. Explicând, studenţii devin conştienți de modalitățile de lucru cu teorii şi metode, se conectează la realitatea înconjurătoare, putem vorbi astfel despre metaînvățare. În predarea matematicii întâlnim adesea enunțuri de forma: "*Intervalele sunt seturi de numere reale, deci operațiile cu intervale sunt operații cu seturi: intersecție, diferență. Găsiți a* şi *b* € R, unde *a* …." Avem mai sus un exemplu de inferență cauzală. Sarcina de lucru în acest caz este exprimată prin verbe la imperativ: *arată că, demonstrează valoarea reală, argumentează că, calculează, stabileşte,* ..etc.

Rezultatul poate avea forma: "*Dacă reprezentăm intervalele pe o axă, rezultă că sau, potrivit cu…rezultă că…"* Această expresie ne oferă un rezultat direct şi arată capacitatea de a aplica probleme matematice, şi că limbajul matematic este un cod comun pentru elevi, arată capacitatea lor de a înțelege ceea ce se cere, o evoluție, un progres, un proces de modelare a gândirii, care reflectă când sunt create condițiile pentru un nou stil de gândire. Soluția se află într-un stadiu intermediar, deoarece exercițiile de matematică se termină convențional, oricare ar fi procesul inferențial. Întrebări de genul "*cum ai făcut asta?*" permit abordarea logică a raționamentului în timp ce întrebarea "*de ce?*" sau expresii precum: "*Fii mai explicit*" implică argumentarea. Evident, astfel de strategii se confruntă cu bariere şi dificultăți de vorbire sau de logică. Erorile studenţilort pot fi ajustate numai atunci când cadrele didactice pot înțelege pe deplin principiile care ghidează gândirea lor. Sistemele de semne cu care operează o ştiință, ar trebui să fie tratate la nivel pragmatic. (1)

Solomon Marcus consideră că limbajul matematic include: (a) limbajul natural; (b) elemente de limbaj natural folosit ca simboluri artificiale; (c) simboluri; (d) expresii, relatii, formule, ecuații; (e) ilustrații; …etc. (2) Sfera de angajament şi de interacțiune în discursul didactic este compusă din fundamente cu valoare pedagogică. Şcolile şi clasele compun micul universul în care are loc schimb informațional. Între profesor şi elev, există un decalaj de cunoştințe care impune *adaptarea limbajului*. Matematica este o interacțiune logică, mai mult decât un act de memorare de formule. De asemenea, trebuie să spunem că, feedback-ul ideal se obține numai atunci când există un limbaj comun între profesor şi elev, când sunt înțelese valorile comune, normele şi conceptele.

BDD-A27051 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:17 UTC)

Discursul academic în sala de curs este marcat de prefixul "meta", ca semn al conţinutului: metamesaj, ca marcă de proces: metaînvățare. Explicând conținutul, profesorul *comunică mesajul*, oferind detalii despre abordarea optimă, despre *metodele* de analiză a conținutului.

II. Discursul de recepție

În discursul de recepție ținut în Academia Română, profesorul Solomon Marcus s-a adresat unei audiențe cu pregătire similară, cu care împărtăşea valori, norme şi un univers comun: "*discursul de recepție al unui matematician nu se adresează numai colegilor săi de breaslă, ci întregii comunități academice. Nu ascund că am fost tentat de a invita pe un coleg dintr-o altă secție sa-mi dea răspunsul; dar a învins dorința de a mă adresa cuiva care este martor de multe decenii la itinerarul meu spiritual şi care are la activul său o remarcabilă operă de creație, în bună masură interdisciplinară*."Vorbim în acest caz despre un discurs simetric. (3)

Vorbitorul propune un discurs integrator, deoarece auditoiul ar fi condamnat la singurătate, aidoma matematicianului:"*de la limbaj i se trage, în primul rând, matematicianului, singuratatea în care se află, deci merită să-i acordam o atenție specială*." (4)

Discursul lui Solomon Marcus urmăreşte înțelegerea interdisciplinră a matematicii; este adresat mai mult ca un discurs sintactic şi mai puțin unul semantic: "*Frumoase vremuri!Iată însă că acum ne aflăm într-o perioadă în care, din cu totul alte motive decât cele care explică situația în urmă cu o sută de ani, dialogul disciplinelor se impune ca necessitate majoră."* (5) Acest dialog al disciplinelor la care face trimitere autorul trebuie privit ca o abordare transdisciplinară a procesului didactic - dincolo de disciplină. (6)

Studiem algoritmii si mai puțin aplicabilitatea acestora în viața de zi cu zi. Orice operație matematică are o aplicație practică. Majoritatea profesorilor de matematică nu predau utilitatea acestor operații, concepte, în viața cotidiană. Ce şi cum implică/presupun ele? Ne asumăm astfel concluziile profesorului Marcus care ilustrează modalitatea în care matematica ar trebui predată: "*adevarata matematică nu este aceea din manualele şcolare;… Matematica vie, aceea care te introduce în laboratorul de lucru al matematicianului, este numai aceea din reviste (cele de cercetare, nu de popularizare).*" (7)

Avem de a face cu un discurs arogant al profesorilor de matematică astăzi, care înlătură orice "quid pro quo" sau posibilă interogație a studenților la nivel discursiv. La nivel semantic, nu suntem capabili să explicăm de ce este bine să ştim formule şi algoritmi şi nu cunoaştem utilitatea lor reală în viața social. Avem de a face cu un stil elitist de predare a matematicii şi cu o înțelegere abstractă a acesteia. Predarea dezvoltă un tip de discurs, care-i argumentează valorile, relațiile şi metodele de a le obține. Într-o astfel de abordare rolul profesorului este unul crucial. Fiecare participant la discurs vine cu corpusul său de concepte, idei, valori, cunoaştere; fiecare etalează o identitate aparte în momente distincte de interacțiune.

BDD-A27051 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:17 UTC)

Referințe bibliografice

(1) ANGHELESCU, Nadia. *Introducere în studiul limbii.* Bucureşti: Editura Universității din Bucureşti, 2007.
(2) MARCUS, Solomon. *Singurătatea matematicianului.* [Online] [Accesat 22 septembrie 2014] Disponibil la: http://www.acad.ro/com2008/pag_com08_0327Marcus.htm .
(3) Ibidem.
(4) Ibidem.
(5) Ibidem.
(6) *Transdisciplinaritate cu Basarab Nicolescu.* [Online]. [Accesat 22 septembrie 2014]. Dispoibil la: http://www.romaniaculturala.ro/images/articole/Vatra6-7_p.60-130.pdf
(7) MARCUS, Solomon. *Op. Cit.*

BDD-A27051 © 2014 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:17 UTC)